

PEL BARRANC DEL SALT

Baix Maestrat

Fredes, Portell de l'Infern, Cova de l'Aire i Salt de Robert

Distància	14,5 km
Desnivell acumulat	825 m
Nivell de dificultat	Moderat
Data	13 d'abril de 2019
Cartografia	El Tossal Cartografies. Tinença de Benifassà (1:30000)
Punts per a GPS	https://ca.wikiloc.com/rutes-senderisme/fredes-portell-de-linfern-cova-de-laire-i-salt-de-robert-35420414

Itinerari dels que creen afició. Segueix la Ruta Roja, probablement la més concorreguda d'entre les del Parc Natural de la Tinença de Benifassà, amb un afegit opcional d'anada i tornada a la Cova de l'Aire. Transcorre entre paratges agrests: barrancs, cingles, morrals, agulles de formes capricioses, balms, coves, ponts foradats,... estructures geològiques tan pròpies dels Ports. Però les senderes són fressades, ben senyalitzades i apariades pel personal del Parc. Camins antics que, en general, són de bon fer. Seguirem bona estona el de bast entre la Fredes i la Sénia, que conserva bons trams empedrats. Tot un gaudi per als sentits.

Podem escurçar-lo per la sendera que recorre el Barranc del Morral d'en Piles. Si triem aquesta opció és recomanable acabar d'atansar-nos al Portell de l'Infern, poc més enllà de la cruïlla.

El tram entre el Portell de l'Infern i el Morral Crevalòs, on hi ha la Cova de l'Aire, no és senyalitzat. Però la senda evident, fitada i prou fressada. Haurem de fer una curta i fàcil grimpada al peu de lo Jonqueret. I creuarem algun tram rocallós i amb bona timba, desaconsellable en cas de mullena o glaç. Per això hem qualificat l'itinerari de moderat. Altrament el considerariem fàcil.

El Salt de Robert val la pena veure'l amb bon cabal. Però cal tenir en compte que cal creuar diverses voltes a gual el Barranc del Salt.

En diverses zones del barranc s'ha fet una replantació d'espècies en perill d'extinció com omes i tells, entre altres.

L'únic negatiu és que començarem pràcticament al punt més alt i haurem d'acabar-lo en fort pendent de pujada, entre el Salt de Robert i el mirador previ a Fredes. És més lògic iniciar-lo a la casa forestal de la Tenalla. Hem vist diverses ressenyes que l'han fet així. Però just prendre la pista que hi mena, al costat del pantà d'Ulldecona, hi havia un rètol anunciant que era tallada. I el mapa reporta una barrera poc més enllà de la Cova del Ferri. Així que, per no perdre temps, vàrem optar per partir de Fredes, tal com recomana la ruta del Parc. Caldria haver-nos informat a les oficines del Parc o a l'Ajuntament de la Poble de Benifassà.

Accés

Des de la CV-105 entre la Sénia i Torre Miró prenem, passat el pantà d'Ulldecona, la revirada CV-106 al monestir de Santa Maria de Benifassà i Fredes. O, en sentit invers, la que hi mena directament des de poc més enllà del Boixar.

Fredes (1080m)

El poble més septentrional del País Valencià és conegut per les nevades i baixes temperatures de l'hivern.

Seguint els indicadors de senders, en sortim pel carrer de Baix en direcció al Pantà d'Ulldecona i, a les darreres cases, al Portell de l'Infern i Salt de Robert. Prenem un camí carreter que creua l'incipient el Barranc del Salt. Quan es bifurca anem a la dreta en direcció a la Sénia (SE). Retornarem pel ramal de l'esquerra. Aquí trobem les primeres fites metàl·liques de la Ruta Roja —d'acer inoxidable— tant sòlides com excessives.

Passem per la font del Teix que brolla dins d'una mina i té un abeurador al costat. Emprenem el camí per un tram empedrat.

Pugem en suau pendent fins al Cap de la Serra on creuem la pista que mena a la Colònia Europa. Som al punt més alt de l'itinerari (1155m). A partir d'aquí la tendència general serà de baixada fins a la casa forestal de la Tenalla. Poc més enllà, després d'un revolt, atenyem les ruïnes d'un mas.

Maset del Pixón (1078m)

Ruïnes d'un mas amb una gran era des de la que gaudim d'una bona panoràmica, envoltats d'antigues feixes de conreu marginades per bones parets de pedra seca. Destaca a primer terme la Mola de la Cova del Forat i el seu cingle. Darrere sobresurt la muralla que guarda el Portell de l'Infern. I encara al fons tres moles: lo Junqueret i el Morral Crebalòs, que visitarem, i una tercera innominada on no arribarem.

Conta la llegenda que un pastor del Boixar, herbolari i remeier, va acollir-hi de nit una dama endolada que resultà ser la «la mort de la Tinença». Agraïda per l'acolliment va donar-li la facultat de conèixer d'entre els malalts que visités quin sobreviuria i quin no.

Poc més avall del mas, una roca de forma capriciosa és un bon mirador sobre el Barranc i les Ombries del Salt, per on passa el nostre camí de tornada. Per un grau empedrat passem del solell a l'obaga.

Aviat trobem a mà esquerra, ben senyalitzada, la sendera que baixa pel Barranc del Morral d'en Piles, per on podríem fer dreuera fins poc més enllà de la casa forestal de la Tenalla.

Continuem, pel peu balmat del cingle de la Mola de la Cova del Forat, fins al portell.

Portell de l'Infern (964m)

Pas per un enorme esvoranc d'altres i verticals parets. Obligat per als traginers i vianants que recorrien aquest camí ral entre Fredes i la Sénia, abans de la construcció de la carretera. Conta la llegenda que, en dies de ventada, cal creuar-lo arrossegant-se.

Just al bell mig del pas, surt a mà esquerra una sendera no senyalitzada, però prou fressada i fitada, que seguim pel vessant solell. Aviat albirem davant nostre la mola de lo Jonqueret i passem per sota una balma obrada on hi deuria haver una cleda o corral. Poc més enllà i separat del camí hi ha un gran pont de roca (1).

Creuem de nou a l'obaga per una osca oberta a la muralla, al costat d'un pi, resseguint el cingle de lo Jonqueret. Ens cal pujar fort i salvar un curt pas de grimpada, amb bons agafadors, per accedir a la carena de la que davallem de nou per resseguir el cingle del Morral Crebalòs (2), entre balmes i coves. Salvem un esperó coronat per una esvelta agulla i, quan atenyem uns gamellons (3), ja som a tocar de la cova de l'Aire.

- (1) Per desconeixement hi vàrem passar de llarg. N'hem trobat referència a les ressenyes de Carles Olivé <https://corriols.blogspot.com> i Josep Miró (Totnatura). Hem marcat el punt on es localitza amb un waypoint. El camí que hi mena puja en fort pendent a mà esquerra.
- (2) Crebalòs, rapinyaire conegut en altres contrades com a trençalòs que s'està re-introduint al Parc.
- (3) Abeuradors de fusta que en altres contrades s'anomenen bassis o cóms. En aquest cas es nodrien dels degotalls del cingle.

Cova de l'Aire (962m)

Balma d'uns vint metres de fondària amb una gran boca que n'amida disset d'ample per trenta d'alt. Ens cal ajudar-nos amb les mans en algun punt per accedir-hi. El terra, de margues, és relliscós.

Com altres de la zona, havia servir de refugi a ramats i pastors. Actualment de rapinyaires.

El camí acaba uns metres més enllà sobre la carena, però hi ha un pas sobre roca molt exposat, desaconsellable en cas d'humitat o glaç.

Retornem al Portell de l'Infern del que davалlem (SE) per entremig d'una pinada amb bons exemplars de pinassa.

Prou més avall atenyem una bifurcació ben indicada. A mà dreta continua la senda de la Sènia pel pantà d'Uldecona. Nosaltres pugem a l'esquerra en direcció a la Tenalla per la del Solà d'en Brull. Superada la pujada, si ens n'apartem una mica, trobarem un mirador des del que albirar el barranc del Solà d'en Brull.

Planerament atenyem una pista que seguim fins a un pi característic.

Pi Pastor (754m)

Exemplar de pi blanc ben recargolat, al peu de la Punta del Solà d'en Brull, culminació de la serreta que hem resseguit fins a la cova.

Si ens apartem una mica del camí gaudirem d'una bona panoràmica i podrem albirar els contraforts de la Mola de l'Aixada: el Morral Desplegat i la Moleta del Cepí, amb el monumental Pont Foradat. També els barrancs del Salt i del Solà d'en Brull que conflueixen amb el de la Fou, al peu de la Punta de la Gavarrera.

Seguim la pista en baixada (N/W) fins a la Tenalla, a la llera del Barranc del Salt. Juntament amb el de la Fou i el riu Verd són les aportacions més importants a la capçalera del riu de la Sènia.

Casa forestal de la Tenalla (608m)

Punt més baix de l'itinerari. Continuem (W) per pista, deixant a mà esquerra la dreuera pel Barranc del Morral d'en Piles. Quan entra al llit del barranc es degrada i la succeeix una ampla sendera que comença a guanyar alçada en moderat pendent. Trobem a mà dreta el camí al Mas del Peraire, i prou més amunt, atenyem el salt. En aquest tram hi predomina el pi roig.

Salt de Robert (737m)

Un dels indrets més visitats de la zona on el Barranc del Salt es despenja per una graonada de 30 metres d'alçada.

Continuem amunt, superant el fort pendent entre llaçades. Una sendera surt a mà dreta. Segons el mapa també mena al mas del Peraire, però l'hem seguida una estona i es fa perdedora. Prou més amunt trobem la Canaleta de Mauro, una font que s'escola entre un caramull de toska.

Encara per camí costerut sortim a un replà on s'hi ha bastit un mirador amb un banc des del que podem albirar tot el Barranc del Salt. I poc més enllà un forn de calç rehabilitat. Ara el pendent s'amoroseix. Trobem una cruïlla, sense cap tipus d'indicació. Per la dreta marxa un altre sendera al mas del Peraire. I poc més amunt atenyem una pista on anem a la dreta i, planerament, retornem a Fredes.